

Lekcija 3

Pogled unaprijed: tri odabira koja oblikuju naš budući život

Sloboda se sastoji u mogućnosti ili nemogućnosti izbora

Ova tabela sažima informacije koje su nastavniku potrebne u svrhu planiranja i izvođenja časa.	
Razvijanje sposobnosti odnosi se direktno na obrazovanje za demokratiju i ljudska prava.	
Cilj učenja pokazuje šta učenici znaju i razumiju.	
Zadatak (zadaci) koji se daju učenicima, uz metodu , važni su sastavni dijelovi procesa učenja.	
Kontrolni popis materijala predstavlja pomoć u pripremi časa.	
Raspored nastavniku omogućuje okvirno planiranje vremena.	
Razvijanje sposobnosti	Donošenje odluka, utvrđivanje prioriteta.
Cilj učenja	Ljudska prava pružaju nam mogućnosti oblikovanja našeg budućeg života – mi odlučujemo hoćemo li ih prihvatiti.
Zadaci za učenike	Učenici razmišljaju o ključnim odabirima/odlukama koje utiču na njihov budući život.
Materijali i sredstva	Radni materijal za učenike 1.2. Stalac s papirom , flomasteri.
Metoda	Individualni rad s radnim materijalom. Plenarna rasprava.
Raspored	1. Uvođenje teme i zadatka. 10 min.
	2. Učenici razmišljaju o ključnim odabirima/odlukama. 10 min.
	3. Izlaganje i osvrt. 20 min.

Informacije

„Ko će biti moj parnter? ” – “Želimo li imati djecu?” – “Koje zanimanje ću izabrati?”

U ovoj lekciji učenici se bave navedenim odabirima/odlukama. U tu svrhu prebacuju se s prošlosti na budućnost. U prethodnoj lekciji gledali su unazad i analizirali donesene odabire/odluke (i ko ih je donio), a koje su značajno uticale na njihov život i oblikovale njihov identitet u djetinstvu i u razdoblju adolescencije. U ovoj lekciji će gledati u budućnost. Izvršit će ključne odabire – o partnerstvu, porodici i njihovom zanimanju – koji će vjerovatno imati najjači uticaj na njihov identitet.

Učenici pritom postaju svjesni rodnog problema: tradicionalna uloga žena bila je izabrati partnera i imati porodicu – bez biranja zanimanja, dok su muškarci bili fokusirani na svoju ulogu hranitelja (zanimanje) i partnerstvo, sa smanjenom odgovornošću za obiteljski život. Danas mlade žene ostvaruju svoje pravo na obrazovanje u mnogo većem broju, s ciljem odabiranja svog zanimanja. Prema tome, dok žene nastoje pronaći načine uspostavljanja ravnoteže između sve tri mogućnosti – zanimanja, partnerstva i porodice – mnogi muškarci, iako ne svi, i dalje se drže tradicionalnog shvatanja svoje uloge.

Opis lekcije

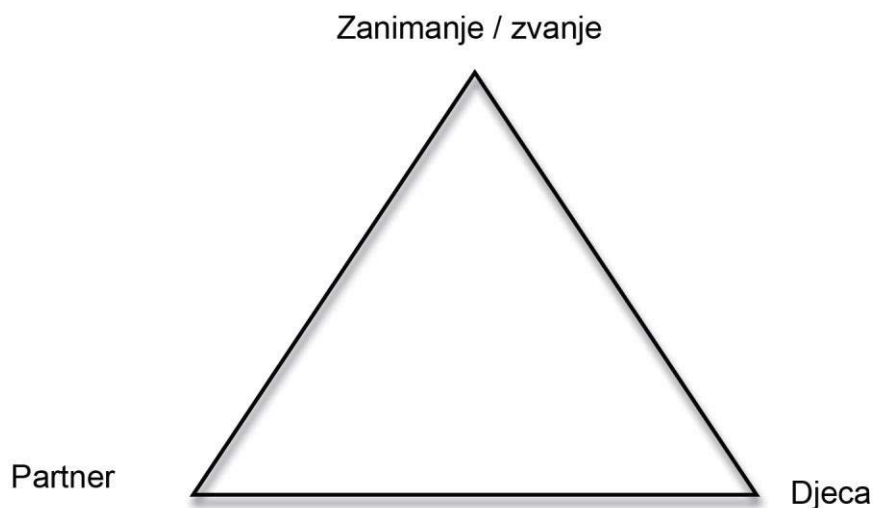
1. Uvod u temu i zadatak

Nastavnik nastoji uključiti učenike (induktivni pristup)

Nastavnik započinje čas postavljanjem pitanja na koje svaki učenik može odgovoriti, a koje direktno upućuje na osnovno pitanje: zašto pohađaš srednju školu?

Učenici, dječaci i djevojčice, sigurno će odgovoriti da žele izabrati svoje zanimanje. Žele također imati mogućnost daljnjeg školovanja, npr. na fakultetu.

Nastavnik daje priliku nekolicini učenika da govore, sve dok se ne stvori jasna slika. Potom nastavnik sažima odgovore učenika i crta na tablu ili stalak s papirom dijagram s radnog materijala za učenike 1.2 i dodaje prvi odabir – zanimanje.

Nastavnik objašnjava da je to odabir kojem su učenici upravo dali prednost pa je jasno koliko je on važan za njihov identitet. Time učenici ostvaruju ljudska prava – slobodu izbora općenito, i slobodu odabira zanimanja. Učenici s pravom mogu tvrditi da je ta sloboda ograničena budući da je ograničen pristup nekim zanimanjima zbog, na primjer, nezaposlenosti ili velike konkurencije. O toj temi ne treba govoriti u ovom trenutku jer će o njoj biti riječi u sljedećoj lekciji.

Nastavnik uvodi i ostale odabire/odluke: da li želim živjeti s partnerom, pa ako je odgovor potvrđan, ko će mi biti partner? (ili, jesam li već izvršila/izvršio taj izbor?). Zatim, želim li, ili želimo li imati djecu? Nastavnik upisuje na dijagram riječi „partner“ i „djeca“ tako da odgovara radnom materijalu za učenike 1.2.

Nastavnik objašnjava kako svi na ovaj ili onaj način trebaju odgovoriti na ta pitanja. Možemo odlučiti da kombinujemo sve tri mogućnosti, ili samo dvije, a jednu izostavimo. Ovisno o tome što izaberemo ili ne izaberemo, vodit ćemo sasvim drugačiji život. Ostvarujemo ljudska prava, no snosimo i odgovornost za vlastiti život, kao i živote drugih (naših partnera, naše djece).

Nastavnik uvodi zadatak

Nastavnik učenicima daje radni materijal za učenike 1.2. Upoznaje učenike s ljudskim pravima koja nude ključne mogućnosti odabira zanimanja, života s partnerom i podizanja djece (radni materijal za učenike 1.2, dio 1). Zadatak učenika je da razmisle o svom izboru te da svoju odluku unesu u tabelu u 2. dijelu radnog materijala.

Ako žele, učenici mogu uporediti svoj odabir s odabirom svojih roditelja. Ovu dodatnu informaciju ne dijele s ostalim učenicima. Informacija o njihovom izboru ostat će anonimna.

2. Učenici se osvrću na svoje ključne odabire

Učenici rade sami u tišini. Nastavnik ne gleda niti u jedan radni materijal budući da je povjerljivost važna kada se radi o tako osjetljivim pitanjima.

Nastavnik priprema nastavak obrade ove teme. Stavlja papir sa stalka s papirom na tablu ili zid. Bilo bi idealno da je učenik zaštićen od pogleda ostalih učenika dok piše na papir. Na papiru je modificirana verzija tabele s radnog materijala za učenike 1.2.

Tekst se može reducirati samo na slova budući da je učenicima tabela poznata. Dovoljni su sljedeći simboli:

Zanimanje – **P**artnerstvo – **D**jeca

Naše mogućnosti za budućnost		Žene	Muškarci
Sve tri	P + D + Z		
Dvije od tri	P + D		
	P + Z		
	Z + D		
Jedna od tri	P		
	Z		
	D		

Nastavnik učenicima daje flomaster.

3. Izlaganje i osvrt

Učenici govore o svom odabiru

Nastavnik objašnjava na koji način učenici mogu diskretno dodati svoj odabir. Učenici jedan za drugim dolaze do stalka s papirom i bilježe svoj odabir brojkom (1).

Djevojčice i dječaci označavaju odvojene kolone.

Učenici izlaze jedan za drugim do stalka s papirom i bilježe svoj odabir. Kad su gotovi, dva učenika sabiraju ono što je zabilježeno u svakom koloni i upisuju zbir.

Učenici raspravljaju o rezultatima

Rezultat se teško može pretpostaviti. Zanimljivo je vidjeti kako mnoge djevojčice i dječaci žele objediniti sve tri mogućnosti, te kako se mnogi odlučuju za dvije i to koje.

„Partner+zanimanje”: Tradicionalni muški model „hranitelj+kućanica”. Učenici bi trebali biti svjesni implikacija ako oba partnera odaberu isto – to je model „dvostruki prihod, bez djece“).

„Zanimanje+djeca”: nije čest odabir, jer pretpostavlja samohrano roditeljstvo, premda je učenicima poznato da u velikom broju porodica postoji samo jedan roditelj – ne zbog vlastitog odabira, već kao posljedica razvoda ili smrti.

„Partner+djeca”: tradicionalni ženski model, ako traje čitav život. Mnoge mlade majke, a u manjoj mjeri i mladi očevi, prihvaćaju ovu mogućnost na neko vrijeme kako bi mogli brinuti o svojoj djeci dok su još mala. Podrazumijeva se da će se vratiti svom poslu čim je to moguće.

„Zanimanje+partner+djeca”: učenici shvataju da je ova mogućnost izazov. Postoji li razlika u odabiru između spolova? Vjerovatno će ovu opciju prihvatiti više mladih žena nego muškaraca. Ako je to tačno, koji su razlozi toga? Nastavnik ne treba vršiti pritisak na učenike ako oni nisu voljni da govore o razlozima svog odabira. Međutim, nastavnik može naglasiti da je to primjer kako pojedinačni izbor može uticati na društvo u cjelini: ako mnogi odluče nemati djece, natalitet pada. Ne treba vršiti nikakav moralni pritisak, ali učenicima treba približiti dugoročne posljedice njihovog pojedinačnog odabira (vidi „Proširenje teme“ u nastavku).

Imajući na umu mogućnost ovakvog razmišljanja, nastavnik očekuje rezultate i potom odgovara – ako

je potrebno i improvizira. Prethodni osvrt, kao što smo već napomenuli, pomaže; isto tako pomaže i ocjena stanja koja slijedi nakon sljedeće lekcije s ciljem razvijanja sposobnosti i shvaćanja suštine improvizacije.

Proširenje teme

Problem pada nataliteta i starenja, odnosno smanjivanja broja stanovnika pogađa mnoge industrijske i razvijene zemlje svijeta, uključujući Kinu, Njemačku i Italiju. Javljaju se ozbiljni problemi u ekonomiji i penzionom sistemu tih zemalja. Na osnovu statističkih podataka učenici istražuju situaciju u svojoj zemlji. Mogu analizirati i donositi sudove o mogućim rješenjima.